



شیوه نامه اجرایی حمایت از آموزش حفظ جزء سی ام قرآن کریم در سال ۱۳۹۷

مشخصات

حمایت از آموزش حفظ جزء سی ام قرآن کریم			عنوان برنامه	
طرح ملی حفظ قرآن کریم			عنوان محور کلی	
۷,۹۳۰,۸۰۰,۰۰۰			اعتبار برنامه (ریال)	
۱۸۰,۰۰۰	اعتبار واحد (ریال)	۴۴,۰۶۰ نفر	واحد و حجم عملیات	
۹۷/۰۴/۰۱	از	-	سنوات اجرا (ذکر کنید)	سابقه اجرا
۹۷/۱۰/۰۱	تا	در این گستره و با این روش سابقه ندارد	سابقه ندارد	

چکیده طرح

حفظ آیات نورانی قرآن کریم از سرآغاز نزول این کتاب آسمانی، همواره مورد تأکید، تأیید و اهتمام حضرت ختمی مرتبت محمد بن عبدالله (صلی الله علیه و آله) بود و با عنایات ایشان، مورد توجه و اشتیاق مسلمانان صدر اسلام نیز قرار گرفت. آن حضرت در روایتی والا فرمودند:

«مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ عَنْ حَفْظِهِ ثُمَّ ظَنَّ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَغْفِرُهُ فَهُوَ مِمَّنْ اسْتَهْزَأَ بِآيَاتِ اللَّهِ»^۱

هر کس قرآن را از حفظ تلاوت کند و سپس گمان برد که خداوند متعال او را نمی‌آمزد، از کسانی است که آیات خدا را به تمسخر گرفته است.

در ایران اسلامی نیز حفظ قرآن پیشینه‌ای دیرینه دارد و در دهه‌های اخیر و به برکت پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، در میان عموم مردم و به ویژه جوانان جایگاهی ویژه یافته است. شاهد این سخن خردسالان، نوجوانان و جوانان پرشماری هستند که به عنوان «حافظان کل قرآن» در جای جای این کشور درخسیده‌اند و با حضور در محافل نورانی قرآن در داخل و خارج کشور، موجب آبروی هرچه بیشتر شیعه و کشور اسلامی ایران شده‌اند. در این مقام، شایسته است از زحمات خالصانه و بی‌شائبه اساتید و پیشکسوتان حفظ قرآن، که در قالب جلسات حفظ و یا در پوشش مؤسسات و مراکز قرآنی، به تربیت حافظان کلام وحی پرداخته‌اند، صمیمانه سپاسگزاری شود.

سازمان دارالقرآن الکریم نیز در راستای اجرای طرح ملی حفظ قرآن کریم - مصوب شورای توسعه فرهنگ قرآنی - بر اساس منویات مقام معظم رهبری (مَدَظَلَه) و عمل به بند ۱ وظایف سازمان، مصرح در سند راهبردی سازمان دارالقرآن الکریم (با موضوع: «تلاش در جهت توسعه کمی و کیفی آموزش‌های قرآن کریم در بخش‌های «تربیت نیروی انسانی»، «آموزش‌های تخصصی» و «آموزش‌های عمومی» در رشته‌های قرائت، حفظ، ترجمه، مفاهیم و تفسیر قرآن»)، کلیات و دستورالعمل اجرایی «برگزاری دوره‌های آموزش حفظ جزء ۳۰ قرآن کریم» را پس از بازنگری و انجام برخی اصلاحات جهت اجرا در سال ۱۳۹۷ ارائه می‌نماید. در همین راستا در برنامه و بودجه استانی سازمان دارالقرآن الکریم - مطابق مفاد تفاهم نامه همکاری مبادله شده با ادارات کل تبلیغات اسلامی استان‌ها - در سال ۹۷، تربیت ۴۴,۰۶۰ نفر حافظ جزء ۳۰ قرآن کریم، به شرح پیوست در نظر گرفته شده است.

اهداف رفتاری

اهداف کمی	تربیت ۴۴,۰۶۰ نفر حافظ جزء ۳۰ قرآن کریم
اهداف کیفی	<ol style="list-style-type: none"> ۱- تحقق منویات مقام معظم رهبری در راستای تربیت ۱۰ میلیون حافظ قرآن کریم در کشور ۲- زمینه‌سازی برای انس عموم مردم با آیات معارف قرآن کریم ۳- تثبیت، تعمیق و تحکیم آموزه‌های قرآن کریم در جامعه اسلامی ۴- زمینه‌سازی برای توسعه فرهنگ و جایگاه حفظ قرآن در کشور

۱. کنز العمال، ج ۱، حدیث ۲۳۱۷.

برنامه ریزی عملیاتی مراحل اجرا، وظایف مجریان و زمان بندی

ردیف	مراحل	مسئول اجرا (مسئول اجرای هر مرحله اعم از واحد مجری، معین، دستگاهها و مراکز، ادارات کل استانها و... دقیقاً ذکر شود)	مقطع زمانی			زمان اجرا	
			پیش از اجرا	حین اجرا	پس از اجرا	از تاریخ	تا تاریخ
۱	تهیه شناسنامه و مختصات اقدامات ملی	دبیرخانه اعطاء مدرک به حافظان قرآن کریم	*			۹۷/۲/۷	۹۷/۲/۱
۲	برنامه ریزی و تدوین اولویتها در اقدامات ملی ابلاغ شده	دبیرخانه اعطاء مدرک به حافظان قرآن کریم	*			۹۷/۲/۱۲	۹۷/۲/۸
۳	تهیه کارنمای اقدامات	دبیرخانه اعطاء مدرک به حافظان قرآن کریم	*			۹۷/۲/۱۵	۹۷/۲/۱۲
۴	ابلاغ اقدامات و برنامههای مربوطه استانی به ادارات کل تبلیغات اسلامی	دبیرخانه اعطاء مدرک به حافظان قرآن کریم	*			۹۷/۰۳/۱۶	۹۷/۰۳/۱۵
۵	اجرای اقدامات و برنامههای مربوطه	دبیرخانه اعطاء مدرک به حافظان قرآن کریم و ادارات کل تبلیغات اسلامی استانها	*			۹۷/۱۰/۱۲	۹۷/۰۴/۰۱

فرایند نظارت و ارزیابی اجرا: :

ادارات امور قرآنی ادارات کل تبلیغات اسلامی استانها وظیفه ارزیابی و نظارت بر حسن اجرای این طرح را به عهده دارند.

➤ **ملاحظات (نکات حائز اهمیت، مقررات عمومی، ضوابط خاص):**

- ۱- لزوم تسهیم مناسب حجم عملیات پیش بینی شده در تفاهم نامه همکاری سال ۹۷ سازمان دارالقرآن الکریم و ادارات کل تبلیغات اسلامی استانها و حجم عملیات پیش بینی شده از محل فصل ۵ استان با رعایت آمایش سرزمین .
- ۲- ۵۰ درصد سرانه اعتبار حمایتی پیش بینی شده در تیر ماه و مردادماه سال جاری طی دو مرحله تخصیص و پرداخت می شود و تخصیص ۵۰ درصد اعتبار باقیمانده منوط به قبولی فراگیران در ارزشیابی پایان دوره آموزشی و ارائه گزارش خواهد بود
- ۳- رعایت «شرایط ورودی و ثبت نام از داوطلبان»، «شرایط تأمین و بکارگیری معلمان» و به ویژه رعایت «بودجه بندی دروس و سیر آموزشی پیش بینی شده» در این شیوه نامه
- ۴- ضروریست نظارت لازم بر حسن اجرای ضوابط و برنامه آموزشی توسط اداره امور قرآنی استان.
- ۵- به لزوم تمرین و ممارست فراگیران در جهت تثبیت محفوظات؛
- ۶- با عنایت به این که در سال جاری طرح آموزشی بشارت موسوم به (۱۴۵۲) نیز به حفظ جزء سی ام قرآن کریم اختصاص یافته و- بر اساس بودجه بندی اعلام شده- آزمون پایانی آن در شهریور ماه سال جاری مشتمل بر سور مبارکه «ناس» تا «زلزال» خواهد بود؛ ترتیبی اتخاذ گردد تا ضمن رعایت بودجه بندی شیوه نامه پیوست، شرکت کنندگان در طرح آموزش حفظ جزء ۳۰ قرآن کریم، در فرآیندی که متعاقباً اعلام خواهد شد، در طرح (۱۴۵۲) مشارکت داده شوند.

➤ **مراحل اصلی حفظ و مرور آیات قرآن کریم به طور اختصار:**

❖ **صحت روان خوانی**

اطمینان یافتن از صحت روانخوانی با گوش کردن به نوار ترتیل و دقت در خواندن آیات. در این خصوص بهتر است از نوارهای اساتیدی چون منشاوی، خلیل الحصری یا پرهیزکار استفاده گردد.

❖ **تقطیع و تقسیم بندی**

تقسیم قطعه مورد نظر به قطعات کوچکتر که البته هر چه تعداد این قطعات کمتر باشد بهتر است.

❖ **توجه به ارتباط لفظی و معنایی بین کلمات، جملات و آیات و استفاده از آن**

در این مرحله موارد زیر انجام پذیرد: ۱- ضمن مراجعه به ترجمه و تفسیر آیات موردنظر، ارتباط معنایی بین اجزای یک قطعه در ذهن فرد نقش بندد و حتی المقدور ارتباط الفاظ آیات، مورد بررسی قرار گیرد. ۲- پس از توجه به ارتباط لفظی و معنایی، سعی شود تصویر قطعه یا صفحه مورد حفظ نیز به حافظه سپرده شود (اصطلاحاً صفحه مورد نظر عکس برداری شود).

❖ **تکرار و روانخوانی**

مقدار تکرار به قدرت حافظه، میزان آشنایی افراد با زبان عربی و دیگر عوامل بستگی دارد و باید تا آنجا ادامه یابد که فرد، توانایی از حفظ خواندن عبارت یا آیه را در خود بیابد.

❖ **خواندن قطعه از حفظ :**

مرحله بعد خواندن قطعه از حفظ است و فرد باید کل قطعه را بدون اشتباه و مکث از حفظ تلاوت نماید. شایان ذکر است در صورت بروز اشتباه یا فراموشی، پس از مراجعه به قرآن لازم است قطعه موردنظر از ابتدا و از حفظ خوانده شود و این امر تا آنجا ادامه یابد که حافظ بتواند کل قطعه را صحیح تلاوت نماید.

❖ **انصال قطعات :**

بعد از حفظ هر قطعه لازم است مجموعه محفوظات جدید، از حفظ مورد بازخوانی قرار گیرد؛ تا آنجا که فرد بتواند تمامی آیات روزانه خود را از حفظ بخواند.

❖ **مرور در کوتاه مدت :**

لازم است پس از اتمام حفظ، آیات حفظ شده در همان روز چندین بار (حداقل ده بار) از حفظ تکرار شود.

❖ **مرور در بلند مدت :**

در این مرحله لازم است آیاتی که در روزهای گذشته حفظ شده اند، مرور و تثبیت شوند. شایان ذکر است که حتی بهترین حفاظ قرآن کریم نیز از این مورد مستثنی نیستند.

❖ **پرسش :**

پس از حفظ و مرور، شخص باید در معرض پرسش و امتحان قرار گیرد و یا به صورت مباحثه با حفاظ دیگر به مرور محفوظات

بپردازد.

➤ شرایط شرکت کنندگان:

- ۱- دارا بودن حداقل ۱۲ سال سن.
- ۲- تسلط به روانخوانی قرآن کریم یا قبولی در آزمون ورودی مربوطه.

➤ استانداردهای آموزشی:

• ویژگی‌های معلم:

- ۱- آشنایی با اصول و قواعد نظری و عملی تدریس مباحث حفظ قرآن کریم؛
 - ۲- دارای سابقه تدریس حفظ قرآن کریم حداقل به مدت ۲ سال؛
 - ۳- برخورداری از تسلط علمی لازم در زمینه حفظ قرآن کریم؛
 - ۴- حفظ حداقل جزء سی‌ام قرآن و آشنایی با مفاهیم سوره‌های مورد تدریس؛
 - ۵- برخورداری از وجهه اسلامی و قرآنی مناسب و بیانی روان، شیرین و جذاب برای تأثیرگذاری هر چه بیشتر بر مخاطبان؛
- روش تدریس: فعال، توضیحی، پرسش و پاسخ، تمرین عملی (کارورزی) و ...
 - تجهیزات، امکانات و وسایل مورد نیاز: تخته سفید، دوره‌های ترتیل و ...
 - مکان دوره: تمامی اماکنی که امکان تشکیل کلاس در آنجا وجود داشته باشد (با اولویت مراکز فرهنگی و مذهبی).

➤ آیین‌نامه برگزاری آزمونها (ویژه طرحهای حفظ نیم‌جزء پایانی، جزء سی‌ام):

• آزمون ورودی

نحوه ارزشیابی این آزمون مطابق آزمون پایان دوره آموزش قرائت قرآن کریم (سطح ۲) است و کسانی که بتوانند حد نصاب قبولی (۱۴ از ۲۰) را کسب کنند مجاز به شرکت در دوره خواهند بود.

• آزمون پایانی

- معلمان محترم باید اولاً با توجه به روند پیشرفت افراد در طول دوره و ثانیاً آزمون پایانی دوره که بر اساس نکات ذیل اخذ خواهد شد، نمره نهایی شرکت کنندگان را محاسبه و اعلام نمایند.
- ۱- برای آزمون پایانی از هر حافظ ۲ سؤال ۸ سطری (از قرآنهاى رایج ۱۵ سطری) پرسیده می‌شود.
 - ۲- این آزمون بر مبنای «آیین‌نامه داوری آزمونهای شفاهی طرحهای آموزشی حفظ قرآن کریم» (ضمیمه ۶) و با استفاده از فرم امتیازدهی (ضمیمه ۷) برگزار می‌شود.
 - ۳- نمره این آزمون از ۱۰۰ محاسبه می‌شود و حدنصاب قبولی کسب امتیاز ۸۰ از ۱۰۰ (۱۶ از ۲۰) می‌باشد.

➤ مراحل اجرایی:

- ۷- سازماندهی و برنامه‌ریزی اجرایی طرح در استان: اداره امور قرآنی استان، پس از اطلاع از سهمیه استانی، باید با دفاتر تابعه و مراکز و موسسات دارای مجوز جهت برگزاری دوره‌های فوق‌الذکر هماهنگی‌های لازم را صورت دهد و سهمیه استانی را بین دفاتر استان تقسیم نماید.
- ۸- تبلیغات و اطلاع‌رسانی مناسب و مؤثر در سطح استان و شهرستانها: تبلیغات برگزاری کلاسها علاوه بر تبلیغات متمرکز سازمان دار القرآن الکریم، باید به طور استانی نیز از جانب اداره امور قرآنی استان و مراکز تابعه، با استفاده از صدا و سیما، نماز جمعه، جراید، پلاکارد و اطلاعیه صورت پذیرد.
- ۹- ثبت نام از علاقمندان و کلاس‌بندی آنها (به تفکیک جنسیت)؛
- ۱۰- هماهنگی با معلمان دوره با توجه به سن و جنس معلمان؛
- ۱۱- تهیه امکانات و ملزومات آموزشی و کمک آموزشی: اداره امور قرآنی استان قبل از برگزاری و همچنین در طول دوره نسبت به تهیه کتب مربوطه، وسایل کمک آموزشی، اوراق آزمونهای ورودی و پایانی و انتخاب و تدارک مکانهای مناسب جهت برگزاری کلاسها اقدام نماید.

- ۱۲- انتخاب و تدارک مکانهای مناسب جهت برگزاری کلاسها؛
- ۱۳- ارزیابی و بازرسی از دوره‌ها در طول برگزاری: اداره امور قرآنی استان جهت بالا بردن هر چه بیشتر کیفیت آموزشی کلاسها و رفع نواقص و اشکالات احتمالی باید در طول دوره، حداقل دوبار نسبت به ارزیابی و بازرسی آنها اقدام نماید.
- ۱۴- تهیه و ارسال فرمهای آمار و اطلاعات پایانی دوره؛
- ۱۵- هماهنگی با مرکز در طول برگزاری دوره و اعلام کتبی تعداد دوره‌های در حال اجرا؛
- ۱۶- ارزیابی کلاسها با برگزاری آزمون پایانی طرح در قالب مسابقه؛
- ۱۷- بایگانی و نگهداری اسناد هزینه‌ها جهت تسویه حساب نهایی؛
- ۱۸- ارسال گزارش تفصیلی و فرمهای تکمیل شده ضمیمه، پس از اجرای طرح، در اسرع وقت به مرکز؛
- ۱۹- قدردانی از ۳ نفر برتر هر کلاس در قالب اهدای جایزه و بر طبق هزینه‌های مندرج در ابلاغیه مالی.

آیین‌نامه انضباطی:

- ۲۰- حضور متعلمان در کلیه جلسات آموزش حضوری الزامی است.
- ۲۱- حداکثر غیبت موجه در طول هر یک از دوره‌ها یک سوم مجموع جلسات آموزشی می‌باشد (مشروط بر ارائه ادله قابل قبول).
- ۲۲- تمامی متعلمان موظف به حفظ شئون رفتاری و ظاهری از جمله حفظ کامل حجاب (برای خواهران) و پوشش مناسب (برای برادران) می‌باشند.

➤ نکات مهم:

- ۲۳- شایسته است پیش از برگزاری دوره‌ها، با کمک یکی از حفاظ باتجربه استان، طی جلسه یا جلساتی نسبت به توجیه کادر آموزشی جهت تبیین اهداف و شیوه‌های تدریس درس موردنظر، اقدام شود.
- ۲۴- مکان کلاسها از نظر امکانات آموزشی و عمومی، از قبیل داشتن نور مناسب، تخته، سرویس بهداشتی و مطبوع بودن محیط و ... باید در حد مطلوب باشد.
- ۲۵- سعی شود سهمیه مربوطه در کل استان به نسبت جمعیت و استقبال به طور مساوی تقسیم شود و کلاسها در ناحیه خاصی متمرکز نشوند.
- ۲۶- صدور کارت شناسایی برای تمامی شرکت‌کنندگان و تشکیل پرونده‌های مجزا برای آنان می‌تواند در اجرای هر چه منظم‌تر کلاسهای آموزشی و جدیت متعلمان مؤثر باشد.
- ۲۷- ارائه یک نسخه از تصویر «جدول بودجه‌بندی دروس» و «نحوه ارزشیابی»، در آغاز دوره‌ها، به معلمان الزامی است. بدیهی است رعایت سرفصلهای مصوب در ساعات آموزشی تعیین شده موجب کیفیت بیشتر دوره خواهد شد.
- ۲۸- لازم است کلاسها به تفکیک جنسیت تشکیل گردد.
- ۲۹- اعتبارات در برنامه‌های استانی باید طبق آیین نامه محاسبه و پرداخت حق الزحمه فعالیت‌های قرآنی سال ۱۳۹۷ ابلاغی هزینه گردد.

➤ جدول ساعات آموزشی:

ارزش آموزشی (به ساعت)	حدنصاب نمره قبولی		نوع آزمون پایانی		درس پیش نیاز	ساعت			نام درس
	شفاهی	کتبی	شفاهی	کتبی		جمع	غیر حضور	حضور	
۹۲ ساعت	۲۰ از ۱۶ (۸۰ از ۱۰۰)	---	✓	---	قرائت سطح ۲	۹۲	۴۶	۴۶	آموزش حفظ جزء سی ام قرآن کریم

جدول بودجه‌بندی طرح :

جلسه	مباحث نظری	پرسش
۱	مقدمه - بیان اهداف و مزایای حفظ قرآن - توضیح روشهای حفظ و مرور (۱) - بیان اجمالی مفهوم سوره ناس تا توحید	پرسش از محفوظات پیشین متعلمان
۲	توضیح روشهای حفظ و مرور (۲) - بیان اجمالی مفهوم سوره مسد تا کافرون	پرسش از سوره ناس تا توحید
۳	توضیح روشهای حفظ و مرور (۳) - بیان اجمالی مفهوم سوره کوثر تا قریش	پرسش از سوره ناس تا کافرون
۴	توضیح روشهای حفظ و مرور (۴) - بیان اجمالی مفهوم سوره فیل تا عصر	پرسش از سوره ناس تا قریش
۵	توضیح روشهای حفظ و مرور (۵) - بیان اجمالی مفهوم سوره تکوین، قارعه و عادیات	پرسش از سوره مسد تا عصر
۶	توضیح روشهای حفظ و مرور (۶) - بیان اجمالی مفهوم سوره زلزال، بینه و قدر	پرسش از سوره کوثر تا عادیات
۷	توضیح روشهای حفظ و مرور (۷) - بیان اجمالی مفهوم سوره علق، تین و انشراح	پرسش از سوره فیل تا قدر
۸	مرور و تثبیت محفوظات گذشته	پرسش از سوره ناس تا انشراح
۹	توضیح روشهای حفظ و مرور (۸) - بیان اجمالی مفهوم سوره ضحی، لیل و شمس	پرسش از سوره تکوین تا انشراح
۱۰	توضیح روشهای حفظ و مرور (۹) - بیان اجمالی مفهوم سوره بلد	پرسش از سوره زلزال تا شمس
۱۱	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۰) - بیان اجمالی مفهوم سوره فجر	پرسش از سوره علق تا بلد
۱۲	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۱) - بیان اجمالی مفهوم سوره غاشیه	پرسش از سوره ضحی تا فجر
۱۳	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۲) - بیان اجمالی مفهوم سوره اعلی و طارق	پرسش از سوره بلد تا غاشیه
۱۴	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۳) - بیان اجمالی مفهوم سوره بروج	پرسش از سوره فجر تا طارق
۱۵	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۴) - بیان اجمالی مفهوم سوره انشراق	پرسش از سوره غاشیه تا بروج
۱۶	مرور و تثبیت محفوظات گذشته	پرسش از سوره ناس تا انشراق
۱۷	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۵) - بیان اجمالی مفهوم آیات سوره مطففین	پرسش از سوره اعلی تا انشراق
۱۸	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۶) - بیان اجمالی مفهوم سوره انفطار	پرسش از سوره بروج تا مطففین
۱۹	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۷) - بیان اجمالی مفهوم سوره تکویر	پرسش از سوره انشراق تا انفطار
۲۰	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۸) - بیان اجمالی مفهوم سوره عبس	پرسش از سوره مطففین تا تکویر
۲۱	توضیح روشهای حفظ و مرور (۱۹) - بیان اجمالی مفهوم سوره نازعات	پرسش از سوره انفطار تا عبس
۲۲	توضیح روشهای حفظ و مرور (۲۰) - بیان اجمالی مفهوم سوره نبأ	پرسش از سوره تکویر تا نازعات
۲۳	مرور و تثبیت محفوظات گذشته + جمع‌بندی و رفع اشکالات	پرسش از سوره ناس تا نبأ
--	آزمون پایانی در قالب مسابقه	